

منصور ہاشمی خراسانی

درس‌هایی از آن جناب درباره‌ی اینکه زمین از مردی عالم به
همه‌ی دین که خداوند او را در آن خلیفه، امام و راهنمایی به امر
خود قرار داده باشد، خالی نمی‌ماند.

باب (۲)

احادیث صحیحی از پیامبر که بر این دلالت دارند.

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصور هاشمی خراسانی حفظه الله تعالی

حدیث ۳

رَوَى أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ [ت ۲۴۱هـ] فِي «مُسْنَدِهِ»، قَالَ: حَدَّثَنَا أَبُو كَامِلٍ وَعَقَّانُ، قَالَا: حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ مُطَرِّفِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الشَّخِيرِ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي يُقَاتِلُونَ عَلَى الْحَقِّ ظَاهِرِينَ عَلَى مَنْ نَاوَأَهُمْ، حَتَّى يُقَاتِلَ آخِرُهُمُ الْمَسِيحَ الدَّجَالَ.

ترجمه:

احمد بن حنبل [د. ۲۴۱ق] در «مسند» خود روایت کرده، (به این صورت که) گفته است: ابو کامل و عقان ما را حدیث کردند، گفتند: حماد بن سلمه ما را حدیث کرد، از قتاده، از مطرف بن عبد الله بن شخیر، از عمران بن حصین که پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: همواره شماری از امت بر حق خواهند جنگید و بر کسانی که با آنان دشمنی کنند چیره خواهند بود تا آن گاه که آخرین آنان با مسیح دجال بجنگد.

ملاحظه

قَالَ الْمَنْصُورُ حَفِظَهُ اللَّهُ تَعَالَى: الطَّائِفَةُ الَّذِينَ لَا يَزَالُونَ عَلَى الْحَقِّ هُمْ أَيْمَةُ الْهُدَى مِنْ أَهْلِ بَيْتِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ، لِقَوْلِهِ فِي حَدِيثِ الثَّقَلَيْنِ أَنَّهُمْ لَا يُفَارِقُونَ الْقُرْآنَ حَتَّى يَرِدُوا عَلَيْهِ الْحَوْضُ، وَآخِرُهُمُ الَّذِي يُقَاتِلُ الْمَسِيحَ الدَّجَالَ هُوَ الْمَهْدِيُّ الَّذِي يَنْزِلُ عَلَيْهِ عِيسَى بْنُ مَرْيَمَ، كَمَا مَضَى فِي حَدِيثِ جَابِرٍ.

ترجمه:

منصور حفظه الله تعالى فرمود: شماری که همواره بر حق خواهند بود، امامان هدایت از اهل بیت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم هستند، به دلیل سخن او در حدیث ثقلین که آنان از قرآن جدا نخواهند شد تا آن گاه که در حوض بر او وارد شوند و آخرین آنان که با مسیح دجال می‌جنگد، مهدی است که عیسی بن مریم بر او نازل می‌شود؛ چنانکه در حدیث جابر گذشت.

شاهد ۱

وَرَوَى أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ [ت ۲۴۱هـ] فِي «مُسْنَدِهِ»، قَالَ: حَدَّثَنَا بِهِزٌ، حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، أَخْبَرَنَا قَتَادَةُ، عَنْ مُطَرِّفٍ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي عَلَى الْحَقِّ ظَاهِرِينَ عَلَى مَنْ نَاوَاهُمْ حَتَّى يَأْتِيَ أَمْرُ اللَّهِ وَيُنْزِلَ عِيسَى بْنُ مَرْيَمَ.

ترجمه:

همچنین، احمد بن حنبل [د. ۲۴۱ق] در «مسند» خود روایت کرده، گفته است: بهز ما را حدیث کرد، (گفت:) حماد بن سلمه ما را حدیث کرد، (گفت:) قتاده ما را خبر داد، از مطرف، از عمران بن حصین که رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: همواره شماری از امتم بر حق و بر کسانی که با آنان دشمنی می‌کنند چیره خواهند بود تا آن گاه که امر خداوند بیاید و عیسی بن مریم نازل شود.

ملاحظه

قَالَ الْمَنْصُورُ حَفِظَهُ اللَّهُ تَعَالَى: قَتَادَةُ سَمِعَ مِنْ مُطَرِّفٍ، وَلَمْ يَنْفَرِدْ بِهِ، بَلْ تَابَعَهُ سَعِيدُ بْنُ إِيَّاسٍ الْجُرَيْرِيُّ، وَفِي رِوَايَةٍ أُخْرَى: الْجُرَيْرِيُّ، عَنْ أَبِي الْعَلَاءِ، عَنْ مُطَرِّفٍ، وَأَبُو الْعَلَاءِ يَزِيدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الشَّخِيرِ أَخُو مُطَرِّفٍ، وَتَابَعَهُ أَيْضًا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُورِقٍ:

ترجمه:

منصور حفظه الله تعالى فرمود: قتاده از مطرف (حدیث) شنیده است. (با این حال)، در روایت آن تنها نیست، بلکه سعید بن ایاس جریری و در روایتی دیگر: جریری، از ابو العلاء، از مطرف، با او همراهی کرده است و ابو العلاء، یزید بن عبد الله بن شخیر برادر مطرف است. به علاوه، عبد الرحمن بن مورق نیز با او همراهی کرده است:

شاهد ۲

رَوَى مُحَمَّدُ بْنُ هَارُونَ الرُّوْيَانِيُّ [ت ۳۰۷هـ] فِي «مُسْنَدِهِ»، قَالَ: حَدَّثَنَا ابْنُ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنَا عَبِيدُ اللَّهِ، حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ الْجُرَيْرِيُّ أَنَّ مُطَرِّفًا قَالَ: قَالَ لِي عِمْرَانُ بْنُ حُصَيْنٍ: إِنِّي أُحَدِّثُكَ الْحَدِيثَ أَرْجُو أَنْ يَنْفَعَكَ اللَّهُ بِهِ، فَإِنِّي أَرَاكَ تُحِبُّ الْجَمَاعَةَ، قَالَ: قُلْتُ: إِي وَاللَّهِ، لَأَنَا أَحْرُسُ عَلَى الْجَمَاعَةِ مِنَ الْأَرْمَلَةِ، لَأَنِّي إِذَا كَانَتِ الْجَمَاعَةُ عَرَفْتُ وَجْهِي، قَالَ: قَالَ عِمْرَانُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: لَنْ تَزَالَ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي ظَاهِرِينَ عَلَى الْحَقِّ -أَوْ عَلَى الْحَقِّ ظَاهِرِينَ- لَا يَضُرُّهُمْ مَنْ خَذَلَهُمْ -أَوْ فَارَقَهُمْ- حَتَّى يَأْتِيَ أَمْرُ اللَّهِ -أَوْ قَالَ: حَتَّى تَقُومَ السَّاعَةُ.

۱. مسند أحمد، ج ۳۳، ص ۸۳

۲. مسند الروياني، ج ۱، ص ۱۲۴

ترجمه:

محمّد بن هارون رویانی [د. ۳۰۷ق] در «مسند» خود روایت کرده، گفته است: ابن اسحاق ما را حدیث کرد، (گفت:) عبید الله ما را حدیث کرد، (گفت:) حمّاد بن زید ما را حدیث کرد، (گفت:) سعید جریری ما را حدیث کرد که مطرّف گفت: عمران بن حصین به من گفت: من تو را حدیث می‌کنم و امیدوارم که خداوند تو را با آن سود برساند؛ چرا که می‌بینم تو جماعت را دوست می‌داری، (مطرّف) گفت: گفتیم: آری به خدا سوگند، من به جماعت از بیوه‌زن حریص‌ترم؛ چرا که هرگاه جماعت باشد، راهم را پیدا می‌کنم. عمران گفت: رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: همواره شماری از امت استوار بر حق -یا بر حق استوار- خواهند بود و کسی که آنان را یاری نکند -یا از آنان جدا شود- به آنان زیانی نخواهد رساند، تا آن گاه که امر خداوند فرا رسد -یا فرمود: تا آن گاه که قیامت بر پا شود.

شاهد ۳

وَرَوَى الطَّبْرِيُّ [ت ۳۱۰هـ] فِي «تَهْذِيبِ الْأَثَارِ»^۱، قَالَ: حَدَّثَنِي يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنَا ابْنُ عُلْيَةَ، وَحَدَّثَنَا حُمَيْدُ بْنُ مَسْعَدَةَ السَّائِي، حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ، جَمِيعًا، عَنِ الْجُرَيْرِيِّ، عَنْ أَبِي الْعَلَاءِ، عَنْ مُطَرِّفٍ، قَالَ: قَالَ لِي عِمْرَانُ بْنُ حُصَيْنٍ: اعْلَمْ أَنَّ خِيَارَ عِبَادِ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الْحَمَادُونَ، وَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أَهْلِ الْإِسْلَامِ يُقَاتِلُونَ عَنِ الْحَقِّ ظَاهِرِينَ عَلَى مَنْ نَاوَأَهُمْ حَتَّى يُقَاتِلُوا الدَّجَالَ.

ترجمه:

و طبری [د. ۳۱۰ق] در کتاب «تهذیب الآثار» روایت کرده، گفته است: یعقوب بن ابراهیم من را حدیث کرد، (گفت:) ابن علیّه ما را حدیث کرد. همچنین، حمید بن مسعدة سامی ما را حدیث کرد، (گفت:) بشر بن مفضل ما را حدیث کرد، هر دو از جریری، از ابو العلاء، از مطرّف که گفت: عمران بن حصین به من گفت: بدان که بهترین بندگان خداوند در روز قیامت بسیار حمدکنندگان هستند و بدان که همواره شماری از اهل اسلام برای حق خواهند جنگید و بر کسانی که با آنان دشمنی می‌کنند چیره خواهند بود تا آن گاه که با دجال بجنگند.

ملاحظه

قَالَ الْمَنْصُورُ حَفِظَهُ اللَّهُ تَعَالَى: هَكَذَا رَوَاهُ مَوْفُوقًا، وَالصَّحِيحُ رَفْعُهُ، وَقَوْلُهُ: «ظَاهِرِينَ عَلَى مَنْ نَاوَأَهُمْ»

۱ . تهذیب الآثار للطبري (مسند عمر)، ج ۲، ص ۸۲۵

يَعْنِي غَالِبِينَ عَلَيْهِمْ بِالْحُجَّةِ وَإِنْ كَانُوا مَغْلُوبِينَ بِالْقُوَّةِ، وَالدَّلِيلُ عَلَى ذَلِكَ أَنَّ أَهْلَ الْحَقِّ كَانُوا أَكْثَرَ مَا كَانُوا مُسْتَضْعَفِينَ فِي الْأَرْضِ، وَلَيْسَ مِنَ الصَّدَقِ أَنْ يُقَالَ أَنَّهُمْ لَمْ يَزَالُوا غَالِبِينَ عَلَى مَنْ نَاوَاهُمْ، إِلَّا أَنْ يُرَادَ غَلَبَتُهُمْ بِالْحُجَّةِ، وَهَذَا كَقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى: ﴿كَتَبَ اللَّهُ لَأَعْلَيْنَ أَنَا وَرُسُلِي﴾^۱، مَعَ أَنَّ كَثِيرًا مِنْ رُسُلِهِ قُتِلُوا بِغَيْرِ حَقٍّ، وَقَوْلِهِ تَعَالَى: ﴿فَإِنْ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْغَالِبُونَ﴾^۲، مَعَ أَنَّهُمْ كَانُوا مَغْلُوبِينَ فِي الدُّنْيَا أحيانًا، كَمَا قَالَ نُوحٌ عَلَيْهِ السَّلَامُ: ﴿أَيُّ مَغْلُوبٍ فَانْتَصِرَ﴾^۳، وَعَلَى هَذَا حُجِّلَ قَوْلُ اللَّهِ تَعَالَى: ﴿وَلَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا﴾^۴، وَلَا يَبْعُدُ أَنْ يَكُونَ الْقَوْلُ: «ظَاهِرِينَ عَلَى مَنْ نَاوَاهُمْ» غَلَطًا أَوْ تَحْرِيفًا مِنْ بَعْضِ الرُّوَاةِ، فَقَدْ جَاءَ فِي بَعْضِ الرُّوَايَاتِ: «ظَاهِرِينَ عَلَى الْحَقِّ»، وَلَمْ يَجِئْ: «ظَاهِرِينَ عَلَى مَنْ نَاوَاهُمْ»، وَفِي بَعْضِ الرُّوَايَاتِ أَنَّهُمْ «يُجَاهِدُونَ - أَوْ يُقَاتِلُونَ - عَلَى الْحَقِّ»، وَلَمْ يَجِئْ أَنَّهُمْ ظَاهِرُونَ أَبَدًا، وَفِي بَعْضِ الرُّوَايَاتِ أَنَّهُمْ «عَلَى الْحَقِّ» فَقَطْ، وَهَذَا هُوَ الْقَدْرُ الْمُتَيَقِّنُ الْوَارِدُ فِي جَمِيعِ الرُّوَايَاتِ بِاللَّفْظِ أَوْ الْمَعْنَى.

ترجمه:

منصور حفظه الله تعالى فرمود: آن را با همین حالتِ موقوف^۵ روایت کرده و صحیح رفع آن است و سخن او که «بر کسانی که با آنان دشمنی می‌کنند چیره خواهند بود» یعنی با حجت بر آنان غالب خواهند بود، اگرچه مغلوب زور آنان باشند و دلیل (این تأویل) آن است که اهل حق اکثراً مستضعفین در زمین بوده‌اند و راست نیست اگر گفته شود که آنان همواره بر کسانی که با آنان دشمنی کرده‌اند غالب بوده‌اند، مگر اینکه مقصود غالب بودنشان با حجت باشد و این مانند سخن خداوند است که فرموده است: «خداوند مقرر داشته است که من و پیامبرانم حتماً غالب می‌شویم»، با اینکه بسیاری از پیامبرانش به ناحق کشته شدند و سخن او که فرموده است: «پس بی‌گمان حزب خداوند آنان هستند که غالبند»، با اینکه گاهی در دنیا مغلوب بوده‌اند؛ چنانکه نوح علیه السلام فرمود: «من مغلوب هستم، پس انتقام بگیر» و بر این حمل شده سخن خداوند که فرموده است: «خداوند هیچ گاه برای کافران سلطه‌ای بر مؤمنان قرار نخواهد داد» و بعید نیست که عبارت «بر کسانی که با آنان دشمنی می‌کنند چیره خواهند بود»، غلط یا تحریفی از جانب راویان باشد؛ چراکه در برخی روایات آمده است: «بر حق استوار خواهند بود» و نیامده است: «بر کسانی که با آنان دشمنی می‌کنند چیره خواهند بود» و در برخی روایات آمده است که آنان «بر

۱. المجادلة / ۲۱

۲. المائدة / ۵۶

۳. القمر / ۱۰

۴. النساء / ۱۴۱

۵. موقوف حدیثی است که سند آن در صحابی متوقف شده و تا پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم بالا نرفته است.

حق جهاد-یا جنگ- خواهند کرد» و نیامده است که آنان همیشه چیره خواهند بود و در برخی روایات تنها آمده است که آنان «بر حق خواهند بود» و این قدر متیقنی است که با لفظ یا معنا در همه‌ی روایات وارد شده است^۱.

۱. برای خواندن شواهد بیشتر، به پایگاه عربی مراجعه کنید.